

PASAULIO FORUMO PRIEŠ NARKOTIKUS DEKLARACIJA

Stokholmas, Švedija, 2008 m.

Declaration of
World Forum Against Drugs

Stockholm Sweden, 2008

Lietuvos blaivybės fondas, 2009 m.

Piktnaudžiavimas narkotikais yra globali problema. Piktnaudžiavimas narkotikais – tai bet koks nelegalių narkotikų ar psichotropinių medžiagų vartojimas (kaip apibrėžta Jungtinių Tautų konvencijose) be gydytojo leidimo arba netinkamas legalių narkotikų vartojimas. Piktnaudžiavimas narkotikais tiesiogiai kenkia milijonams žmonių – narkotikų vartotojams ir narkomanams, jų tėvams, artimiesiems, draugams, darbdaviams ir su narkotikais susijusių nusikaltimų aukoms.

Jungtinių Tautų (JT) konvencijos, tai 1961 m. Bendroji narkotinių medžiagų konvencija; 1971 m. Psichotropinių medžiagų konvencija ir 1988 m. Kovos su neteisėta narkotinių ir psichotropinių medžiagų apyvarta konvencija.

Pasaulyje imamas įvairių veiksmų, siekiant įveikti piktnaudžiavimo narkotikais sukeltas socialines, ekonomines, sveikatos, dvasines ir nusikalstamumo problemas. Nors pasaulyje vyrauja kritiškas požiūris į piktnaudžiavimą narkotikais, kai kurios organizacijos ir vietos valdžia aktyviai pasisako už narkotikų legalizavimą ir propaguoja, pavyzdžiui, „žalos mažinimo“ politiką, toleruojančią narkotikų vartojimą ir nepadedančią narkotikų vartotojams išsilaisvinti nuo piktnaudžiavimo narkotikais. Tai žlugdo tarptautines pastangas varžyti narkotikų pasiūlą ir paklausą. „Žalos mažinimas“ labai dažnai yra tikrai kitas narkotikų legalizavimo pavadinimas ar kitokie narkotikų politikos švelninimo siekiai, prieštaraujantys JT konvencijoms.

Negali būti kito tikslo negu pasaulis be narkotikų. Šis tikslas nėra nei utopiškas, nei neįgyvendinamas. Pernelyg dažnai mes darome tai, kas, mūsų nuomone, yra įmanoma, o ne tai, kas yra reikalinga ar pageidautina.

Siekdami pasaulio be narkotikų, mes pareiškiame:

1. Mes remiame JT Vaiko teisių konvenciją, kurios 33 straipsnyje yra teigiama, kad vaikai turi teisę būti apsaugoti nuo piktnaudžiavimo narkotikais. Visi žmonės, vyriausybės ir organizacijos turi įsipareigoti užkirsti kelią piktnaudžiavimui narkotikais tarp jaunimo. Pavyzdžiui, mes galime to siekti nesijūleisdami narkotikų į mokyklas.
2. Mes visi turime teisę būti laisvi nuo piktnaudžiavimo narkotikais. Piktnaudžiavimas narkotikais ir narkotikų gabenimas kenkia labiausiai pažeidžiamų asmenų žmogaus teisėms – tų, kurių laisvą valią sukausto priklausomybė. Priklausomybė nuo narkotikų – tai šiuolaikinė vergijos forma, atimanti iš narkotikų vartotojų laisvą valią, pasmerkianti juos suluošintam gyvenimui ir dažnai per ankstyvai mirčiai, kelianti didžiules socialines problemas ir skatinanti narkotikų vartojimą. Visi žmonės turi teisę tikėtis, kad jų vyriausybės apsaugos juos ir jų šeimas nuo piktnaudžiavimo narkotikais, kad jie galėtų gyventi gyvenimą be piktnaudžiavimo narkotikais.
3. Subalansuota piktnaudžiavimo narkotikais prevencijos politika, švietimas, gydymas, teisėtvara, tyrimai ir pasiūlos mažinimas yra efektyviausios priemonės siekiant mažinti piktnaudžiavimą narkotikais ir su tuo susijusią žalą.
4. Mes pritariame ir vadovaujamės 1961, 1971 ir 1988 m. JT narkotikų konvencijomis ir 1998 m. JT Generalinės Asamblėjos specialiojoje sesijoje (UNGASS) priimta rezoliucija. JT konvencijos yra geras pagrindas tarptautiniam bendradarbiavimui kovojant su piktnaudžiavimu narkotikais.

5. Mes kviečiame visus žmones raginti savo vyriausybes remti JT narkotikų kontrolės sistemą, į kurią įeina Narkotikų ir nusikalstamumo prevencijos biuras (Office of Drugs and Crime), Tarptautinė narkotikų kontrolės valdyba (International Narcotic Control Board), Narkotinių medžiagų komisija (The Commission on Narcotic Drugs), Ekonominė ir socialinė taryba (Economic and Social Council), Pasaulio sveikatos organizacija (World Health Organization) ir kitos institucijos, siekiančios mažinti globalią nelegalių narkotikų paklausą ir pasiūlą.
6. JT Narkotikų ir nusikalstamumo prevencijos biuro (UNODC), Narkotinių medžiagų komisijos (CND) ir Tarptautinės narkotikų kontrolės tarybos (INCB) veikla yra pozityvi ir labai svarbi mažinant tarptautinę narkotikų paklausą ir pasiūlą.
7. Mes remiame INCB pareiškimą 1993 metų ataskaitoje, kur teigiama, kad narkotikų paklausos mažinimo priemonės yra ypač svarbios tarptautinei narkotikų politikai ir raginame vyriausybes paklausos mažinimą laikyti vienu svarbiausių prioritetų kovojant su piktnaudžiavimu narkotikais.
8. Mes remiame INCB pareiškimą, kad „žalos mažinimo“ programos neatstoja paklausos mažinimo programų ir neturėtų būti vykdomos kitų svarbių priemonių sąskaita, kuriomis siekiama mažinti nelegalių narkotikų paklausą, pavyzdžiui, vietoje narkotikų prevencijos programų.
9. Reikia liautis skirti vadinamuosius „silpnuosius“ („lengvuosius“) ir „stipriuosius“ („sunkiuosius“) narkotikus. Išsamūs tyrimai patvirtina, kad kanapių vartojimas yra žalingas sveikatai, didina nusikalstamumą ir sukelia priklausomybę. Kanapės ir kai kurie kiti narkotikai, kurie tam tikrose šalyse laikomi „silpnaisiais“, turėtų būti traktuojami taip pat, kaip ir kitų tipų nelegalūs narkotikai (psichotropinės medžiagos), kai diskutuojama apie kontrolės politiką, reabilitacijos ir prevencijos priemones.
10. Būtina nedelsiant uždaryti komercines nelegalių narkotikų ar psichotropinių medžiagų prekybos vietas Europoje, įskaitant kavos parduotuves (*coffee shops*) ir kitas atviras narkotikų prekyvietes ar vietas (*drug scenes*).
11. Vadinamieji „medicininiai“ heroino dalijimo narkomanams projektai, kaip „žalos mažinimo“ priemonė yra ne kas kita, kaip pastangos tyliai legalizuoti narkotikus. Tam būtina užkirsti kelią, įgaliojant Jungtines Tautas atšaukti visas importo licencijas heroinui, kuris skirtas vartoti narkomanams.
12. Mes prieš vadinamuosius „injekcijų kambarius“, kuriuose narkotikų vartotojai gali leisti narkotikus. Ši praktika pažeidžia JT konvencijas. Ji sudaro sąlygas rinktis narkomanams, lengvina nelegalių narkotikų gabenimą ir skatina piktnaudžiavimą narkotikais. Vadinamasis „medicininis tyrimas“ („medical trial“) su injekcijų kambariais yra dar vienas mėginimas tyliai legalizuoti narkotikus. Vietoje to mes kviečiame vyriausybes teikti narkomanams tinkamą, įrodymais pagrįstą gydymą.
13. Mes smerkiame vadinamąją „medicininės marihuanos“ politiką, pagal kurią marihuana, nepaisant JT konvencijų, vartojama kaip „vaistas“, kol tokio vartojimo galimybių nepatvirtino kompetentinga institucija ir jo naudingumo nepripažino medikų bendruomenė.
14. Mes nepritariame bet kokiam nelegalių narkotikų ar psichotropinių medžiagų legalizavimui, nes tokia politika neatlaiko kritiško vertinimo, neatsižvelgia į visuotinę patirtį ir prieštarauja Konvencijoms. Sąvoka „legalizavimas“ gali turėti bet kurią iš šių reikšmių:

Visiškas legalizavimas: Visi nelegalūs narkotikai, pavyzdžiui, heroinas, kokainas ir marihuana, būtų legalūs ir laikomi komerciniais produktais. Valdžia nebereguliuotų jų gamybos, prekybos ar platinimo.

Reguliuojamas legalizavimas: Vyriausybė reguliuotų narkotikų gamybą ir platinimą, nustatydama pirkimo limitus ir pirkėjų amžių. Nebūtų taikoma baudžiamoji ar civilinė

atsakomybė už narkotikų laikymą, gamybą ar platinimą, nebent tie veiksmai pažeistų reguliavimo sistemą. Narkotikų prekyba galėtų būti apmokestinta.

Dekriminalizavimas: Nebūtų taikoma baudžiamoji atsakomybė už narkotikų vartojimą, bet būtų civilinė atsakomybė už jų laikymą.

15. Piktnaudžiavimo narkotikais gydymo tikslas turėtų būti išlaisvinti narkotikų vartotojus nuo narkotikų. Gydymas, kuriuo būtų siekiama padėti narkotikų vartotojams išsivaduoti nuo narkotikų, turi būti išplėstinis ir lengvai prieinamas. Programos, kurios išlaiko narkomanus priklausomus nuo narkotikų, pažeidžia jų žmogaus teises.
16. Mes smerkiame „narkotikų zonas“ miestuose, kur narkotikų įstatymai netaikomi mažiems kiekiam asmeniniam vartojimui.
17. Mes raginame vyriausybes ir labdaros organizacijas skirti lėšų narkotikų vartotojų, narkomanų ir jų šeimų gydymui.
18. Mes raginame vyriausybes ir labdaros organizacijas skirti lėšų apsaugoti mokyklas nuo narkotikų, o mokyklų administratorius kviečiame bendradarbiauti su tėvais, siekiant tikslo, kad mokyklos būtų be narkotikų.
19. Mes raginame vyriausybes, labdaros organizacijas ir verslininkus skirti lėšų darbovietėms apsaugoti nuo narkotikų, ir kviečiame įmonių vadovus kartu su darbuotojais ir profesinėmis sąjungomis siekti šio tikslo.
20. Mes raginame vyriausybes skirti lėšų su narkotikais susijusiam nusikalstamumui mažinti, įskaitant vairavimą apsvaigus nuo narkotikų. Taip pat raginame, kad teisėsaugos sistema taikytų atitinkamas baudžiamąsias sankcijas, galinčias atgrasinti nuo narkotikų vartojimo ir, esant reikalui, vietoje įkalinimo būtų siūlomos alternatyvos, tokios, kaip narkotikų teismai, piktnaudžiavimui narkotikais sustabdyti ir gydyti.
21. Mes remiame vis didesnes pastangas siekti geresnio finansavimo, taip pat politikos ir teisės aktų pokyčius, palaikančius pastangas mažinti narkotikų paklausą ir užkardymo veiklą.
22. Mes remiame organizacijų pasaulinio tinklo įsteigimą JT konvencijų pagrindu.
23. Mes remiame reguliarių, globalių „pasaulio be narkotikų“ konferencijų organizavimą ateityje.
24. Svarbu pabrėžti, kad piktnaudžiavimas narkotikais ypač kenkia besivystančioms šalims. Piktnaudžiavimas narkotikais ir narkotikų gabenimas naikina vietos kultūras ir trukdo politinei bei ekonominei plėtrai. Didžiausią poveikį piktnaudžiavimas narkotikais ir narkotikų gabenimas daro kai kurioms neturtingiausioms šalims. Išsivysčiusios šalys privalo mažinti narkotikų paklausą ir padėti besivystančioms šalims kovoti su piktnaudžiavimu narkotikais ir narkotikų gabenimu.

Red. Pastaba: Daugiau kaip 600 atstovų iš 82 šalių dalyvavo Pirmajame **Pasaulio forume prieš narkotikus (World Forum Against Drugs)**. 2008 m. rugsėjo 10 d. buvo pasirašyta Deklaracija, kuri remia, ir kuri vadovaujasi Jungtinių Tautų narkotikų 1961, 1971 ir 1988 m. konvencijomis, JT vaiko teisių konvencija bei 1998 m. JT Generalinės Asamblėjos specialiojoje sesijoje (UNGASS) priimta rezoliucija.

Šios Deklaracijos pasirašymas reiškia taip pat ir pradžią sukūrimo globalinio tinklo organizacijų, kurios vienijasi JT konvencijų pagrindu. Lietuva taip pat turėtų šią progą išnaudoti.